

**REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA**

Ev. broj: PRS-04-01/23-5

Ur. broj: 34-23-2

Zagreb, 4. srpnja 2023.

Centar za građanske inicijative Poreč
Putem elektroničke pošte: natasa@cgiporec.hr

**Predmet: Neprimjerene izjave vijećnika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika
Ivice Roka na 21. sjednici Gradskog vijeća od 12. lipnja 2023.
- informacija stranci, daje se**

Poštovana,

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (dalje u tekstu: Pravobraniteljica) sukladno članku 19. stavak 2. alineja 1. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08 i 69/17), zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova, te sukladno članku 22. stavak 2. Zakona razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova, slučajeve diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca koje su počinile tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te druga tijela s javnim ovlastima, zaposleni u tim tijelima i druge pravne i fizičke osobe. U obavljanju poslova iz svoga djelokruga Pravobraniteljica je ovlaštena upozoravati, predlagati i davati preporuke (čl. 23. st. 1. Zakona).

Postupajući po službenoj dužnosti, Pravobraniteljica je u okviru propisanih ovlasti došla do saznanja o neprimjerenom istupu vijećnika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika Ivice Roka, na 21. sjednici Gradskog vijeća Grada Dubrovnika, održanoj 12. lipnja 2023. godine. Neprimjerene izjave odnose se na dio predmetne sjednice, čija je snimka dostupna na sljedećoj poveznici: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=xBLarGMc2bo>, u kojem imenovani vijećnik, izražavajući se na izrazito neprimjeren način, postavlja gradonačelniku Grada Dubrovnika Mati Frankoviću pitanje o mogućnosti otvaranja javne kuće u Dubrovniku. Iz predmetne snimke dijela sjednice razvidno je da se u svom istupu imenovani vijećnik zalaže za otvaranje javne kuće u Dubrovniku te na samom početku svog kratkog izlaganja/postavljanja pitanja gradonačelniku navodi „Niste omogućili otvaranje javne kuće u Dubrovniku. To niste omogućili. Interes građana je ogroman. Stalno me zaustavljaju i pitaju. Ja bih došao prvi odmah.“ Nakon reagiranja predsjedavajućeg sjednicom - predsjednika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika, u skladu sa poslovničkim odredbama izrečena je opomena vijećniku, uz upozorenje o daljnjim posljedicama kršenja poslovnika, a u svojem se odgovoru, između

ostalog, na neprimjereni način komunikacije osvrnuo i gradonačelnik Grada Dubrovnika Mato Franković, što pozdravljamo. Međutim, vijećnik Ivica Roko, bez obzira na upućene mu opomene i poziv za odgovarajućim izražavanjem u javnom diskursu, nastavlja sa svojim istupom te navodi: „A dobro, zadovoljan sam odgovorom. Ali ne vidim...pa šta misliš ti Marko, ja idem, ja bančim po gradu, ja sam bi, vidili ste svi na Facebooku je išlo. Ja znam da to ima. **Ako žena hoće...ja bih prvi pošao, ja bih sada. Joj da mi je sada jedna mala plava...** Ajde, nose te vragovi, ima ih koliko hoćeš. Prolio sam ti vodu, platit ću ti 5 EUR.“

Pritom je na kraju svoje replike vijećnik pročelnici Službe Gradskog vijeća Nadi Medović bacio na stol novčanicu, uz obrazloženje da se radi o nadoknadi za prolivenu vodu, koju je naknadno uzeo natrag, evidentno svojim postupanjem izazivajući neugodu kod pročelnice Službe, ali i ostalih prisutnih.

Iako je imenovani vijećnik u konačnici nakon treće izrečene opomene od strane predsjedavajućeg sjednicom – predsjednika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika, isključen sa sjednice, njegov istup iz perspektive nadležnosti Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova smatramo problematičnim iz više razloga, o čemu se očitujemo u nastavku.

Prije svega, diskurs koji imenovani vijećnik koristi u javnom govoru u konkretnoj situaciji izrazito je rodno utemeljen, u pravilu usmjeren prema ženama koje pružaju seksualne usluge i koje su žrtve kaznenog djela prostitucije te promiče seksizme (izjava vijećnika - „da mi je sad jedna mala plava...“), a ujedno i zagovara (navodno i u ime brojnih građana) otvaranje javne kuće u Dubrovniku, kao i korištenje usluga žena žrtava kaznenog djela prostitucije, odnosno promiče prostituciju.

Činjenica jest da je prostitucija jedan od najgrubljih i najtežih oblika eksploatacije i to uglavnom žena, gdje se Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova godinama zalaže za, uz izmjenu zakonodavnog okvira, rodno sagledavanje fenomena prostitucije, kriminalizaciju korisnika usluga te dekriminalizaciju osoba koje se odaju prostituciji. S obzirom da su žene te koje u pravilu pružaju seksualne usluge i koje su žrtve kaznenog djela prostitucije, upravo iz navedenog je razloga nužno prilikom svih aktivnosti i mjera iz ovog područja uključiti rodnu dimenziju ovog fenomena.

Unatoč tome što je ovdje riječ o kompleksnom društvenom problemu s naglašenom rodnom dimenzijom, u RH se prostitucija i dalje razmatra kao pitanje javnog reda i mira, dok se prava i sigurnost žena, koje dominiraju među osobama oštećenima kaznenim djelom prostitucije, zanemaruju. Žene su često izložene i drugim oblicima nasilja, što upućuje na dimenzije seksualne eksploatacije žena i nasilja prema ženama u prostituciji. Usprkos tome, ovo pitanje nije predmet posebnih javnih politika ni strateških dokumenata te ne postoje nikakvi sustavi podrške niti programi izlaska iz prostitucije.

Postojeći zakonodavni okvir u RH usmjeren je prvenstveno na sankcioniranje žena koje se bave prostitucijom, dok kupci usluga odgovaraju u samo izuzetnim slučajevima. S obzirom na to da su relevantne analize i znanstvena istraživanja pokazali da je bavljenje prostitucijom prvenstveno rezultat loših životnih uvjeta – siromaštva, nepovoljnih obiteljskih okolnosti, ovisnosti, a ne racionalan način zarađivanja, opisano postojeće zakonodavno uređenje

usmjereno je na kažnjavanje žena, i to posebno onih koje se prostitucijom bave zbog loše financijske situacije.

Konačno, značajan porast u broju prijavljenih kaznenih djela vezanih uz prostituciju zabilježen tijekom 2022. godine, kao i nastavak trenda porasta broja evidentiranih počinitelja/ica prekršaja, jasno upućuju da je riječ o sveprisutnom društvenom fenomenu koji je potrebno dodatno adresirati, kako potrebnim izmjenama zakonodavnog okvira, tako i javnim politikama i strategijama koje će uključivati rodnu dimenziju ovog fenomena.

Stoga se ovdje ne radi o pukom još uvijek prisutnom patrijarhalnom narativu u kojem se osobe oštećene kaznenim djelom prostitucije smatra „robom“ koju se bez ikakvih sankcija može kupiti te se pokušavajući ostaviti šaljiv dojam nastoji zagovarati „javni interes građana“ u otvaranju javne kuće, već se radi o eklatantnom seksizmu, kao i neizravnom promicanju nasilja nad ženama koje su oštećene ovim kaznenim djelom, a na pojavnost kojih na svim političkim razinama, od lokalne do nacionalne, Pravobraniteljica kontinuirano upozorava. Iako je sporni događaj popratila reakcija predsjedatelja sjednicom koja je u skladu sa poslovničkim mogućnostima, mišljenja smo da u ovakvim situacijama postoji prostor za daljnje unaprjeđenje u smislu dosljednog i beskompromisnog poštivanja poslovničkih odredbi i isključivanja vijećnika sa sjednica bez odgode i u trenutku neprimjerenog izražavanja.

Prema *Preporuci CM/Rec (2019)1 Sprječavanje i borba protiv seksizma* koju je usvojio Odbor ministara Vijeća Europe 27. ožujka 2019. godine, **seksizam** označava bilo koji čin, gestu, vizualni prikaz, izgovorenu ili pisanu riječi, praksu ili ponašanje temeljeno na ideji da je osoba ili skupina osoba podređena zbog svog spola, koje se javlja u javnoj ili privatnoj sferi, bilo na mreži ili van nje (online ili offline), sa svrhom ili učinkom: i. kršenja urođenog dostojanstva ili prava osobe ili skupine osoba ili ii. rezultata u obliku tjelesne, seksualne, psihološke ili društveno-ekonomske štete ili patnje osobe ili skupine osoba ili iii. stvaranja zastrašujućeg, neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja ili iv. stvaranja prepreke autonomiji i potpunom ostvarenju ljudskih prava osobe ili skupine osoba ili v. očuvanja i jačanja rodni stereotipa.

Dodatno naglašavamo da je prostitucija zakonski regulirana Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira te Kaznenim zakonom. Sukladno Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira, prekršajno se kažnjavaju osobe koje se „odaju prostituciji“ (čl. 12.) te osobe koje dopuste da se u njihovim prostorijama vrši bludničenje ili koje omogućavaju ili pomažu vršenju prostitucije (čl. 7.) . Pored toga, osobi koja počini prekršaj iz čl. 12. ovog Zakona mogu se izreći dvije zaštitne mjere – obavezno liječenje od AIDS-a i spolnih bolesti te udaljenje iz općine u kojoj je prekršaj počinjen (čl. 34. i čl. 36.). Kupci usluga se, dakle, prekršajno ne kažnjavaju, već jedino mogu kazneno odgovarati, i to u slučajevima iz čl. 157. st. 2. Kaznenog zakona.

Nastavno na neprimjereni ponašanje vijećnika Ivica Roka upućeno prema pročelnici Službe Gradskog vijeća Nadi Medović (bacanje novčanice na stol, uz obrazloženje da se radi o nadoknadi za prolivenu vodu, koju je naknadno uzeo natrag), evidentno je da je svojim postupanjem vijećnik izazvao u najmanju ruku neugodu kod pročelnice Službe, ali i ostalih prisutnih.

Stoga, iako se u konkretnom slučaju ne radi o vijećnici Gradskog vijeća, već o rukovodećoj službenici na lokanoj razini koja u skladu sa svojim ovlastima i dužnostima sudjeluje u radu Gradskog vijeća, skrećemo pozornost na činjenicu da je pitanje zastupljenosti žena u političkom životu usko vezano uz pitanje seksizma, kao i spolnog uznemiravanja i nasilja, a o čemu govore i brojni međunarodni dokumenti.

U *Izvešću o nasilju prema ženama u politici* (2018.) Opće skupštine UN-a upozorava se da se u političkom životu javljaju različiti oblici nasilja nad ženama: od mizoginih i seksističkih verbalnih prijetnji, uobičajenih oblika uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja, pa čak do femicida. Izvešće poziva nacionalne parlamente, između ostalog, da usvoje ili revidiraju kodekse ponašanja jasno navodeći nultu toleranciju parlamenta prema spolnom uznemiravanju, zastrašivanju i svakom drugom obliku nasilja nad ženama u politici.

Rezolucija Europskoga parlamenta od 11. rujna 2018. o mjerama za sprječavanje i borbu protiv zlostavljanja i spolnog uznemiravanja na radnom mjestu, na javnim mjestima i u političkom životu u EU-u (2018/2055(INI)) poziva nacionalne i regionalne parlamente i lokalna vijeća da između ostalog organiziraju obavezne tečajeve za sve članove osoblja i zastupnike o poštovanju i dostojanstvu te da usvoje druge dobre prakse kako bi se u njihovim institucijama na svim razinama zajamčila nulta tolerancija na seksizam i rodno utemeljeno nasilje.

Nastavno na navedeno, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova oštro osuđuje navedenu seksističku retoriku, kao i neizravno promicanje nasilja nad ženama koje su oštećene kaznenim djelom prostitucije, izrečene od strane vijećnika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika Ivica Roka na predmetnoj sjednici Gradskog vijeća te je dopisom od 26. lipnja 2023. predsjednika Gradskog vijeća Grada Dubrovnika Marka Potrebicu pozvala na jasnu osudu istoga. Ujedno, iako je iz pojedinih informacija dostupnih iz objava u nekolicini medija vidljivo da se vijećnik Ivica Roko naknadno javno ispričao za svoje neprimjereno ponašanje na predmetnoj sjednici, Pravobraniteljica je navedeno Gradsko vijeće/njegovog predsjednika **upozorila** da su osobe koje obnašaju javne funkcije prve koje svojim ponašanjem i komunikacijom moraju biti odraz društvene odgovornosti jer postavljaju standarde javne komunikacije i dužni/e su i svojim ponašanjem i svojim izjavama biti primjer drugima. Pozvala je ujedno predsjednika navedenog Gradskog vijeća/Gradsko vijeće da poduzmu odgovarajuće aktivnosti, a sukladno gore navedenim informacijama, kako bi se u Gradskom vijeću Grada Dubrovnika osiguralo odsustvo seksističkog govora te u slučaju njegove pojave adekvatno sukladno Ustavu Republike Hrvatske, Poslovniku o radu Gradskog vijeća te drugim propisima na isti bez odgode i toleriranja ovakvog ponašanja reagiralo. Pravobraniteljica je navedenom Gradskom vijeću/njegovom predsjedniku **preporučila** da izrade uputu za predsjedavajuće sjednicama vezano uz odgovarajuće promptno reagiranje u smislu jasne osude te ostalih poslovnčkih mogućnosti na seksistički i diskriminatorni govor te govor mržnje. Također je predsjednika Gradskog vijeća pozvala da javno na sjednici kao predsjednik Gradskog vijeća uputi osudu takvog govora te pruži punu podršku značaju poštivanja ustavnog načela ravnopravnosti spolova u izjavama vijećnika/ca.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova nastavit će upozoravati da su osobe koje obnašaju javne funkcije prve koje svojim ponašanjem i komunikacijom moraju biti odraz društvene odgovornosti jer postavljaju standarde javne komunikacije i dužni/e su i svojim ponašanjem i svojim izjavama biti primjer drugima. Uvažavanje i promicanje ustavnog načela ravnopravnosti spolova u na svim razinama političkog djelovanja od ključnog je značaja za oživotvorenje toga načela u cijelome hrvatskome društvu.

Navedeno Gradsko vijeće/njegovog predsjedavajućeg, ujedno je sukladno čl. 23. st. 2. Zakona, zatražila da u zakonskom roku od 30 dana od dana primitka preporuke obavijesti Pravobraniteljicu o mjerama i radnjama poduzetim u skladu s istom.

S poštovanjem,

Dostaviti:

- naslovu
- arhivi

Preobraženska 4/1
10 000 Zagreb
Hrvatska

tel: ++385 (0)1 48 48 100
++385 (0)1 48 28 033

fax: ++385 (0)1 48 44 600
e-mail: ravnopravnost@prs.hr
www.prs.hr

